

15 ta' Dicembru, 1952.

Imħallef:

L-Onor. Dr. J. Caruana Colombo, B.Litt., LL.D.
Giuseppe Cremona *versus* Giovanni Zerafa (*)

Att ta' Kummerè — Kompetenza — Kummerċjant — Mogħoż u Baqar — Halib — Delitt u Kwazi-delitt — Danni.
Biez tigi radikata l-kompetenza tat-tribunal kummerċjali, jekkieg jew illi l-att ikun kummerċjali essenzjalment fih innifsu, jew li jkun kummerċjali għall-konvenut.

Il-Qorti tal-Kummerè tieku konjizzjoni tal-kawzi kollha ta' natura kummerċjali jew li għandhom x'jaqsimu mal-kummerè; u lill-istess Qorti tmias kull azzjoni li tinwissel mill-att li hu kummerċjali għall-konvenut biss.

Biez jiġi eżaminat jekk l-att huwiew kummerċjali għall-konvenut hija importanti l-indagini jekk l-istess konvenut kienx kummerċjant meta sar dak l-att.

Min jiztri mogħoż u baqar biez ibiegħ il-halib tagħhom jagħmel att ta' kummerè; u min jagħmel atti ta' kummerè bi professjoni u b'ismu huwa kummerċjant.

Obligazzjoni nazzeenti minn delitt jew kwazi-delitt tassumi karattru kummerċjali meta hija stess għandha skop kummerċjali, jew meta hija koheguta għal fatt kummerċjali, għalkemm obligazzjoni mhix annocerata fost l-atti obbjettivi tal-kummerċ.

Għaldaqstant min idahhal mogħoż jew baqar fi proprjetà ta' hadd ieħor, u daww l-annimali jagħmlu hsara f'dik il-proprjetà, l-azzjoni ta' sul il-proprjetà għad-danni tidhol fil-kompetenza tal-Qorti tal-Kummerċ.

Il-Qorti, — Rat l-att tač-ċitazzjoni li bih l-attur, wara li ppremetta illi l-konvenut, mingħajr il-kunsens tiegħu, anzi kontra l-espressa volontà tiegħu, dahhal il-baqar fir-raba' anness mar-razzett "Tal-Maxku", Valletta Road, Hal-Luqa, proprjetà tiegħu, u b'hekk ikkagunalu hsara; u illi huwa interpella lill-konvenut, sija bonarjament kemm b'ittra uffiċjali tal-25 ta' April 1952, biex jersaq għal-likwidazzjoni bonarja ta' l-istess danni, iżda dana ma resaqx għal din il-likwidazzjoni; talab illi, premessi d-dikjarazzjonijiet kollha neċessarji u opportuni u mogħtija l-provvedimenti kollha opportuni, dina l-Qorti (1) tiddikjara lill-konvenut responsabili għad-danni li huwa sofra fir-raba' tiegħu anness mar-razzett "Tal-Maxku", Valletta Road, Hal-Luqa, u (2) tikkundanna lill-konvenut iħallsu dik is-somma li tiġi likwidata minn dina l-Qorti, jekk hemm bżonn per mezz ta' periti nominandi, bhala danni minnu kagunati. Bl-ispejjeż, kompriżi daww ta' l-ittra uffiċjali tal-25 ta' April 1952, kontra l-konvenut, li ġie mħarrek għas-subizzjoni;

Omissis;

Ikkunsidrat dwar l-eċċezzjoni ta' l-inkompetenza ta' dina l-Qorti, sollevata mill-konvenut;

Illi, biex tiġi radikata l-kompetenza tat-tribunal kummerċjali, jeħtieġ, jew illi l-att ikun fiħ innifsu essenzjalment kummerċjali, jew illi l-att ikun kummerċjali għall-konvenut; billi l-kawżi kollha ta' natura kummerċjali, jew li għandhom x'jaqsmu mal-kummerċ, tiegħu konjizzjoni tagħhom il-Qorti tal-Kummerċ, u lill-istess Qorti tmiss kull azzjoni li titnissel mill-att li hu kummerċjali għall-konvenut biss (art. 37 (2) (3) Kap. 15 Liġijiet ta' Malta);

(*) Konfermata fl-Appell, 19. 1. 1953.

Illi l-att tal-konvenut, li bih huwa dahhal il-baqar tiegħu fir-raba' ta' l-attur, u b'hekk ikkaġunawlu hsara, kif gie espress il-att ta' citazzjoni u d-dikjarazzjoni ta' l-istess attur, mhux per se essenzjalment kummerċjali, u għalhekk, bħala tali, dak l-att ma jistax jinghad li hu proprjament kummerċjali;

Illi, biex jiġi eżaminat jekk l-att huwiex kummerċjali għall-konvenut, hija importanti l-indaġini jekk l-istess konvenut kienx kummerċjant meta sar dak l-att. Fin-nota tiegħu fil-fol. 12 tal-proċess, l-attur jirrelewa illi l-konvenut jaqla' l-għajxien tiegħu billi jixtri l-baqar u jbiegħ il-halib tagħhom lill-Milk Marketing Undertaking. Fit-termini ta' dan ir-riljev, magħmul mill-istess attur, il-konvenut għandu jiġi ritenut illi huwa kummerċjant; għaliex ix-xiri ta' mogħoż, u naturalment dak ukoll ta' baqar, għall-iskop illi jiġi mibjugħ il-halib tagħhom, huwa att ta' kummerċ (Vol. XX—II—353), u huwa kummerċjant min, bi professjoni, jagħmel f'ismu attijiet tal-kummerċ (art. 4 Kap. 17 LL. imsemmija). Kif intqal, l-attur stess jippretendi illi l-konvenut dahhal il-baqar fir-raba' tiegħu, u hemmhekk daww il-baqar ikkaġunawlu hsara kbira fis-siġa: u fil-furrajna miżrugħa. Għalhekk il-pretensjoni ta' l-attur hija dik illi l-konvenut dahhal diversi dabi l-baqar fir-raba' tiegħu bi x jirgħu, u anki biex jieklu, u hekk jisserva bir-raba' ta' l-attur għall-kummerċ tiegħu. U obligazzjoni naxxenti minn delitt jew kważi-delitt tassumi karattru kummerċjali meta hija stess għandha skop kummerċjali, jew meta hija kollegata għal fatt kummerċjali, għalkemm obligazzjoni mhijiex annoverata fost l-atti oġġettivi tal-kummerċ (Vol. XX—I—305; XXXIII—I—639). Għaldaqstant l-att tal-konvenut, kif pretiż mill-attur, meta sar, kien kummerċjali għall-istess konvenut;

Illi f'dawn iċ-ċirkustanzi dina l-kawża mhijiex ta' kompetenza ta' dina l-Qorti, iżda tal-Qorti tal-Kummerċ;

Għal dawn ir-raġunijiet;

Tilqg' l-eċċezzjoni fuq imsemmija sollevata mill-konvenut, u hekk tiddikjara ruħha inkompetenti illi tiegħu konjizzjoni tal-kawża. Bl-ispejjeż kontra l-attur.